

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 364. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt04-shoot-idm140467280112144/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

- Ole B. (1626-90). – *Doctrinaire*, se n.t.s. 147. – *misundte ham*: så skævt til ham.
- 146 *Doctriner*: læresætninger. – *Læseselskaber*: foreninger med bogsamlinger. – 2 Mk.: se ovf., note B.
- 147 *Collard* (...): leksikonartiklen handler om den oppositionsfleg imøden for fransk politik i Restaurationstiden (1815-30), der kaldtes »De doktrinære«, fordi de havdede en videnskabelig statslære i modsetning til en vulkærlig politik; de kendteste medlemmer var Roger-Collard, Hertugen af Broglie og F.P.G. Guizot. – *Pelagianismen*: en af den engelske, mest i Rom boende munk Pelagius (o. 400) grundet lere, der bl.a. benægtede arvesynden og anså barne-dåben for overflødig. – *jaohitiske*: den spanske munk Jakob Baradai (d. 578) stiftede en såkaldt monofysisk kirke, ifølge hvilken Kristi guddommelige og menneskelige natur kun er én, idet han menneskenatur var opslagt af den guddommelige. – *Monotheleterne*: kirkelig retning, efter hvilken Kristus har to naturen, en menneskelig og en guddommelig, men kun én vilje. – *Almindeligt Hospital*. sygehús i Amaliegade (bygget 1768).
- 148 *spansk Flue*: medicinsk udtræk af biller med apledende virkning. – *Catechismus*: lærebog i kristendom. – *commilitones*: lat., eg. krigskammerater; feller. – *Gratias* (...): lat., Jeg takker dig. Jeg skal komme. – *det passive Futurum*: ifølge Goldschmidts anmærkninger i NS 1853-54 V-VI 429 opfatter Sem udtrykket grammatsk (om gerundivenveniendum), mens Carlsen mener fremtidig lidelse. – *Præteritum*: dattud. – *venturus sum*: lat., Jeg vil komme. – *Incarabel*: uheldelig.
- 149 *Margo*: Margaux, fransk rødvin. – *Lafit*: Château Lafitte, fransk bordeauxvin.
- 150 *aved*: bagvendt. – *probere*: prøve. – *sobrius* (...): lat., ædru. Ingen danser ædru (Ciceros tale »Pro Murena« 13). – *Est hec* (...): Dette er ikke en medfødt, men en skrevet lov (Ciceros tale »Pro Milone« 10, anført som eksempel i Badens *Grammatica Latina*, 7. udg. 1830 s. 21). – *Syntaxis*: sjetningslæren. – *Est hec non scripta* (...): lat., Dette er ikke en skrevet lov, men en medfødt, som vi ikke har lært, ikke hørt, ikke lest, men har grebet, øs og hemmet ud af selve naturen, som vi ikke er opført, men skabt til (smst., Baden s. 300). – *til Maade*: moderat. – *Lader*: manerer. – *Ephes.*: Paulus' brev til menigheden i Ephesus.
- 151 *Paulsen*: smt. s. 231. – *Lem paa Almindeligheden*: Almindeligt Hospi-

tal (se n.t.s. 147) omfattede en såkaldt lemmeinstifelse, dvs. bolig for syge, gamle el. fattige.

- 152** *Likation*: ofring. – *Gratieme*: græske gudinder for skønhed, ynde og festglæde. – *favete linguis*: lat., Hold tand for tungte (Horats' *Ode 3*, 1, v. 2). – *Hald* har visse højhedspunkter med Orla Lehmann uden dog at være et portræt. – *in corpore*: lat., korporelig, i virkeligheden. – *Bregning* er som teolog elev af H.L. Martensen (1808-84, professor i teologi, biskop); sml. s. 299, 362. – *Astellauerne*: sådan kaldte forfatteren Carl Ploug (1813-94) sine studenterkomedier efter gammelromerske folkeskuespil, der oprindelig skulle stamme fra byen Atella i Campanien.
- 153** *Ostegade*: her kunne man møde prostituerede (sml. s. 159). – *ryster* *Eriudringen* (...): tydeligere i den engelske oversættelse (*Homeless* I 213): «Memory shakes the dust off her mantle». Sml. s. 296, II s. 75. – *sette (...) Ban*: bandlyse Holbergs komedier p.g.a. deres frispørg. – *Syllagisme*: folgeslutning. – *Omar*: Omar ibn el-Chattab udviede som kalf (634-44) Islams områder og gjorde Medina til en betydningsfuld by. – *Hyllested's Badstuer*: ikke omtalt i samtidige kobenhavnske vejvisere eller i den topografiske litteratur. – *Rysensteens Bastion*: del af fæstningsanlæg ved Kallebodstrand, hvor også en meget besøgt badeanstalt lå (sml. digtet »Rysenstens Bader» i J.L. Heibergs *Danmark, et malerisk Atlas* 1841-42).
- 154** *Herrhutene*: i Øst-Sachsen nær Bohmens grænse oprettedes i 1727 et evangelisk kirkesamfund, en »Broderemeheds«, i kolonen Herrnhut (Herrens varetagt). Den fik i 1772 en affægger i Christiansfeld i Nordslesvig – *les dehors*: fr., det ydre. – *Mennesken ere ikke saa gode* (...): citat fra Balles kreibog (ovf. s. 130) s. 50.
- 155** *Syndens Sold* (...): Paulus' Romerbrev 6, 23. – *Baiser ausi la main* (...): fr., fra Molières komedie *École des femmes* (1662, da, *Fruentimenskolen*) II 6. – *Qu'il est aux enfers* (...): fr., Arnolphea replik fra samme komedie III 2. – *tre Hestehaler*: fornemste grad (det de satte på en stang med en forgylt halvmåne uden for ejerens telt). – *Cnassuernder*: tjerkessuernder (fra Vestkaukasus).
- 156** *Clique*: Veuve C., champagnemærke.
- 157** *Gnætte*: fr. (eg. græsklædt) jævn pige, der er kæreste med kunstnere eller studenter. – *lesende*: fritagende, tilgivende. – *lesende og bindende* Magt. Matt. 16, 19 – *David*: salmedigter (efter Salmernes Bog i GT). – *Raphael Sanzio*: den italienske maler Rafael (1483-1520, eg. Rafaello Santi) var son af maleren Santi, urigtigt kaldet Sanzio Be-